

<
Examensarbete

2008

Katarina Bengtsson

Svensk sångskatt eller eget musikarv

Vad sjunger man i den mångkulturella förskolan?

Handledare: Viveka Hellström

Kungl. Musikhögskolan i Stockholm

Sammanfattning

Syftet med detta arbete är att undersöka vilka språk och vilken sångskatt som används på några förskolor, med flera modersmål bland barn och personal. Då jag är musiklärare för blivande barnskötare med många olika modersmål och det är många av dem som inte känner till våra vanligaste svenska barnvisor, vill jag ta reda på om man fortfarande sjunger traditionella barnsånger i förskolan.

Undersökningen genomfördes med intervjuer av sju förskollärare och barnskötare på fyra olika förskolor. Resultatet visar att de svenska traditionella barnsångerna lever kvar i de förskolor som jag undersökte. Däremot var det mycket ovanligt med sånger på annat språk än svenska. I diskussionen analyserar jag valet av barnsånger på förskolorna och om förskolan följer lpfö98s mål om att barn med annat modersmål än svenska utvecklar sin kulturella identitet.

Ämnesord: Barnvisor, Förskolan, Förskolebarn, Läroplan, Mångkultur, Tegnér, Alice.

Innehåll

1. INLEDNING	7
2. BAKGRUND	7
2.1 LÄROPLANEN FÖR FÖRSKOLAN 1998	7
2.2 BARNVISANS HISTORIA	8
2.3 OLIKA MUSIKKULTURER	9
2.4 SPRÅKUTVECKLING	11
2.4.1 <i>Varför ska man sjunga i förskolan?</i>	11
2.4.2 <i>Musik som gemensamt språk</i>	12
2.5 KULTURARV	12
2.6 FÖRSKOLLÄRAREN	13
3. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	15
4. METOD	15
5. UNDERSÖKNING	15
6. RESULTAT	16
6.1 FÖRSKOLAN ÖRNEN	16
6.2 FÖRSKOLAN GRODAN	17
6.3 FÖRSKOLAN FISKEN	18
6.4 FÖRSKOLAN SVANEN	18
6.5 SAMMANFATTNING INFORMANTER	19
6.6 SAMMANFATTNING AV SÅNGER	19
7. DISKUSSION	20
8. REFERENSLISTA	23
BILAGOR	

1. Inledning

Jag har gått utbildningen GL (musik och IKTlärare) på Kungliga Musikhögskolan i Stockholm. Efter det har jag jobbat som musiklejare i fyra år med både åk 1–9 och nu som gymnasielejare, där jag undervisar elever som går på barn- och fritislinjen och även vuxenelever som utbildar sig till barnskötare. Under min tid som musiklejare har jag funderat på hur det är för de elever som utbildar sig och är verksamma som barnskötare och förskolelejare och inte har sjungit typiska svenska sånger i sin uppväxt t ex *Idas sommarvisa*, *Mors lilla Olle*, *Ekorren satt i granen*. När jag har undervisat elever som utbildar sig till barnskötare har jag fokuserat på rösten och på just barnsånger. Jag har märkt att det flesta elever oavsett modersmål har dåligt självförtroende när de använder sin röst, de vågar inte sjunga eller göra rörelselekar. För elever med ett annat modersmål kan det vara jobbigt att prata på ett främmande språk, att då sjunga, som många tycker är jobbigt, och då göra det på ett främmande språk kan inte kännas lätt. Med dessa elever har jag jobbat jättemycket med barnvisor och försökt att förmedla den svenska sångskatten. Men det känns inte som att jag räcker till, de fem dagar under deras utbildning på ett år. Jag lär mina elever de sånger som jag fick lära mig i förskolan och de sånger som jag lärt mig av barn när jag jobbat som musiklejare. Borde jag ändra mitt undervisningsmaterial och kanske inte fokusera på den svenska sångskatten lika mycket som jag gör? De kanske inte sjunger t ex Alice Tegnér och Georg Riedel längre? Jag kanske borde fokusera på att lära mina elever sånger på andra språk än svenska, i och med den kulturella mångfalden som finns i dagens förskolor. Nu när jag valde inriktning på examensarbete föll det sig naturligt att välja det här området som jag i min yrkesroll funderat mycket kring.

2. Bakgrund

2.1 Läroplanen för förskolan 1998

I mitt jobb som musiklejare till blivande barnskötare, min ambition att de ska vara välutbildade och ha de förkunskaper som krävs för att kunna följa läroplanen i förskolan. De behöver förkunskaper för att kunna överföra ett kulturarv vidare från en generation till nästa, samtidigt som de ska kunna utveckla en kulturell identitet till dem som inte har svenska som modersmål.

Lpfö98 är en läroplan för förskolan som fastställdes av regeringen 1998 och markerar förskolans betydelse som ett steg i det livslånga lärandet. Förskolan ska enligt läroplanen jobba efter en pedagogik där omvårdnad, omsorg, fostran och lärande bildar en helhet. Läroplanen betonar även lekens betydelse för barns utveckling och lärande.

Den pedagogiska verksamheten skall enligt läroplanen anpassas till alla barn i förskolan. Den växande rörligheten över nationsgränserna skapar en kulturell mångfald i förskolan, och det ger barnen möjligheter att lära sig respektera varje människa oavsett bakgrund. (Lpfö98, 1998)

Förskolan ska även eftersträva att överföra ett svenskt kulturarv vidare från en generation till nästa, samtidigt som det är viktigt att ge medvetenhet om andras kulturer som ska bidra till att barnen utvecklar sin förmåga att förstå andras villkor och värderingar. Målen i Lpfö98 för utveckling och lärande är bland annat att barnen

”utvecklar sin skapande förmåga och sin förmåga att förmedla upplevelser, tankar och erfarenheter i många uttrycksformer som lek, bild, rörelse, sång och musik, dans och drama” Det står också att barn ”som har ett annat modersmål än svenska utvecklar sin kulturella identitet samt sin förmåga att kommunicera såväl på svenska som på sitt modersmål”. (Lpfö98, 1998, sid 9)

Trots alla uppdrag som förskolan har, så är det ändå ”vårdnadshavare som har ansvar för sina barns fostran och utveckling”. (Lpfö98, 1998, sid 11)

2.2 Barnvisans historia

Redan i den första skolundervisningen fanns sång med på schemat. Sångerna som användes i skolan var inte anpassade till barnen, de sjöng samma sånger som de vuxna. Det var främst psalmer, folkvisor samt sånger av nationell karaktär. Mot slutet av 1800-talet skrevs pedagogiska texter till kända melodier, de kunde t ex handla om hårda och mjuka vokaler, Sveriges landskap etc. förutom att de skulle sjunga skulle de även lära sig något. (Reimers, 1983)

Som en pionjär för barnsången framträdde Alice Tegnér på 1890-talet. Dessa visor tilltalade alla generationer, gammal som ung. Alice Tegnér var den första som skrev visor särskilt till barn och *Sjung med oss mamma!* som det första häftet hette trycktes 1892. Där fanns några av de kända visorna *Mors lilla Olle* och *Bä, bä, vita lamm*. Dessa visor har i generationer förts fram och i princip alla svenskar kan någon av Alice Tegnérns visor. En sådan heltäckande spridning som Alice Tegnérns visor, har varken ABBA, Taube eller Bellman. (Ryner, 2004, Mattsson, 2004, Reimers, 1983)

I den gamla skolans musik undervisning innebar begreppet stamsånger att ett antal sånger skulle sjungas för att skapa en gemensam sångrepertoar. Stamsångerna infördes 1943 av det Kungliga majestätet och exempel på gamla stamsånger är: *Vi gå över daggstänkta berg*, *Uti vår hage* och *Vintern rasat ut*. I och med ändringen i läroplanen 1969 försvann stamsångerna. (Mattsson, 2004)

I början av 60-talet gjorde Bertil Sundin (1995) en undersökning för att få reda på vilka som var det vanligaste barnvisorna. De visade sig att Alice Tegnérns visor dominerade undersökningen.

Topplistan såg då ut så här:

Bä bä vita lamm	A Tegnér
Blinka lilla stjärna	Trad
Ekorm satt i granen	A Tegnér
En sockerbagare	A Tegnér
Mors lilla Olle	A Tegnér
Gubben Noak	Bellman

1988 gjorde barnradion en annan undersökning på barns favoritvisor. Även vid den här tiden dominerar Alice Tegnérns visor.

Topplistan såg då ut så här:

Bä bä vita lamm	A Tegnér
Idas sommarvisa	G Riedel
Ekorm satt i granen	A Tegnér
Här kommer Pippi J Johansson/G Riedel	
Imse vimse spindel	Trad
Blinka lilla stjärna	Trad
Mors lilla Olle	A Tegnér
Sov du lilla videung	A Tegnér
Lilla Katt	G Riedel

(Se Sundin, 1995, sid 67 f.)

Som vi ser här på topplistan från 1988 har Alice Tegnér fått sällskap av Georg Riedel. Han tonsatte bland annat Astrid Lindgrens texter. *Idas sommarvisa* är en av de barnvisor som Georg Riedel och Astrid Lindgren skrev och den sjungs på nästan alla skolavslutningar i Sverige.

Enn Kokk, före detta ledamot i socialdemokraternas kulturnämnd i Uppsala, såg ett i hans tycke ett sevärt TV-program av Per Dahlberg och Bengt Löfgren om Georg Riedel, "Georg Riedel och det svenskaste som finns". I hans blogg skriver han följande:

Många av den här mannens skapelser - jag nöjer mig med att nämna "Idas sommarvisa", som sjungs på snart sagt varje skolavslutning i Sverige - hör till det vi uppfattar som det svenskaste som finns. Och det bör vi göra!! Just därför bör man komma i håg, att Georg Riedel som barn kom till Sverige från Tjeckoslovakien; pappan var tysk och mamman judinna. I filmen berättade han, att han hade lärt sig svensk folkton av hälsingen Jan Johansson och gotlänningen Lars Gullin. Men - och nu kommer vi till något lika intressant - han var också övertygad om att han i sina barnvisor till Astrid Lindgrens texter hade hämtat klanger även från tjeckisk och annan slavisk folkmusik. (Kokk, 2006, <http://enn.kokk.se/?p=189>)

Att Astrid Lindgrens barnvisor är bland det svenskaste som finns är det nog många som håller med om. Men att kompositören var född i Tjeckoslovakien och hämtat klanger från deras folkmusik är det nog inte många som känner till. I och med dagens mångkulturella samhälle kan vi nog förvänta oss att det dyker upp arabiska och afrikanska klanger i våra framtida barnviseklassiker.

Hur ser det ut i förskolorna i dag, 20 år efter barnradions topplista (1988)? Har de nya tv-programmen som t ex Idol och Lilla melodifestivalen fått barnen till att högre utsträckning lyssna på populärmusik? Kan internet ha bidragit till att barnen sjunger till artister från t ex England och Amerika. Jag hoppas att jag får svar på vad barn i förskolor vill sjunga genom mina intervjuer.

2.3 Olika musikkulturer

För att förstå att det kan vara svårt att ta del av en ny musikkultur, så vill jag kortfattat ge några exempel på typiska stildrag ur olika musikkulturer.

Den svenska musikkulturen hänger ihop med de musiktyper som finns i de nordiska länderna Norge, Finland och även till viss del i Danmark. Man kan också hitta många

gemensamma stildrag mellan Sverige och Central-, Väst- och Nordeuropa. Ett sådant stildrag är våra diatoniska skalor med fem heltoner och två halvtoner där det är minst två heltonsteg mellan varje halvtonsteg. ”Blåsinstrument och stränginstrument är vanliga medan slaginstrument är ovanliga.” (Malm, 1981, sid 107)

Sundin (1995) tycker att vi ger våra barn torftig rytmisk musik och orytmska rörelse mönster, som gör att våra barn får en dålig känsla för tid, betoning och duration. I Sundins bok ”Barns musikaliska utveckling” menar den danske musikpedagogen Bernhard Christensen att det är kyrkans fel:

Den viktigaste orsaken till detta ser Christensen i likhet med många andra i musikens och dansens speciella utveckling i Europa. Den kristna kulturen åstadkom vad ingen annan kultur åstadkommit: en total åtskillnad mellan kropp och själ, mellan ont och gott där kroppen tillhörde det onda. Alla andra religioner har haft inslag i av kultisk dans men genom kyrkans avståndstagande från kropp och sinnlighet har en ”kroppslös” musik uppstått i Europa. (Sundin, 1995, sid 74)

Det är nog många idag som har en annan åsikt än Sundin om att kyrkan skulle vara för en ”kroppslös” musik. Det är bara titta på alla gospelkörer som nu finns. Där är ju rörelser och dans en självklar del av musiken och en stilla stående gospelkör skulle inte anses vara svängig. Det är nog inte många som kan sitta still till gospel och på samma sätt är det för barn när de hör musik. För barn är musik och rörelse en enhet. När barn hör musik så sätter det igång rörelser: de dansar, hoppar, springer etc. Det blir också tvärt om, att när barn rör sig så börjar de sjunga. (Sundin, 1995)

I boken *Fyra musikkulturer* förklarar Krister Malm (1981) vad som utmärker Tanzanias och Tunisiens musikkulturer. Dessa länder får i min redogörelse representera det afrikanska och arabiska kulturområdena. Enligt Migrationsverkets hemsida över inkomna asylansökningar 2008 har Sverige den största invandringen från krigshärjade områden i mellanöstern i sydvästra Asien och Somalia ifrån östra Afrika. (Migrationsverket, 2008, <http://www.migrationsverket.se>)

”En europé uppfattar i första hand melodi och samklang, medan rytm och klangfärg är bakgrundselement. Den tanzanske musikern och lyssnaren identifierar först referenspuls och uppfattar sedan de rytmiska och klangliga mönstren som förgrund och melodiken som bakgrund.” (Malm, 1981, sid 23) I Tanzania finns inget direkt ord enbart för musik utan ordet Ngoma betecknar musik, dans och drama tillsammans. Ordet Ngoma betyder också trumma och är inget som man visar upp eller lyssnar till, utan alla närvarande deltar som sångare, musiker och/eller dansare. Ngoma är nästa alltid kopplad till dans och rörelse, berättar Malm (1981)

Det finns ingen tunisisk musikhistoria nedskrivna utan musiken har förmedlats i gehörstradition från sångare till sångare och från musiker till musiker. De vi i Europa menar med en melodi är inte det samma inom den arabisk-islamska musiken. Vi i Europa menar att en melodi följer en viss tonföljd, en bestämd taktart och en viss rytm. I tunisisk musik är inte melodin bestämd på förhand och den saknar harmonik och ibland även tempo och takt.

”Den tunisiska musiken är enstämig. Där finns inte harmonier eller ackord i europeisk mening. Om flera personer sjunger och spelar ett stycke musik framför alla samma melodilinje. Men alla musiker och sångare kanske inte utför melodilinjen exakt likadant.” (Malm, 1981, sid 76) Det som vi i Europa kallar skala kallar de i Tunisien

maqam och är en benämning på olika tonförråd som man improviserar eller komponerar ett stycke kring. Där vissa toner är viktigare än andra.

Ett utmärkande drag i arabisk musik är kvartstonerna som är ovanlig i den västerländska musiken. En kvartston är en fjärdedels heltonsteg (Wikipedia, 2008). Det märker jag väldigt tydligt på mina arabiska elever, när de ska sjunga en sång på arabiska har jag ingen som möjlighet att kunna härma och i mina öron låter det falskt. För i den musiken jag lyssnar på existerar inte kvartstoner alls. När man lyssnat ett tag när de sjunger, hör man att de sjunger kring en viss tonart och att de inte sjunger falskt. En annan sak som jag reflekterat över är när mina elever med arabiskt ursprung spelar på något rytminstrument eller trummar på ett bord börjar de alltid spela följande rytm:

Det här rytmiska mönstret kallas för iqa och den ligger till grund för arabisk musik med bunden rytm. Den är jämförbar med de vi kallar ”marsch-rytm” och ”vals-rytm”. (Se Malm, 1981)

2.4 Språkutveckling

2.4.1 Varför ska man sjunga i förskolan?

Uddholm (1993) menar att genom sången stimulerar vi bl a. rytm- och melodikänslan som är två bärande element för talförmåga och läsförståelse. Därför bör man uppmuntra någon som har problem med uttal eller läsning till att sjunga mycket.

Även de människor med brytning kan läsa, sjunga sånger och kommunicera på olika sätt som är utvecklande för barnen. Även utan att kunna tala ”korrekt” kan man därför stimulera barnens språkutveckling. (Sjöwall, 1994)

Förskoletidningen som ges ut av förskolans fortbildningsförlag är en tidning som kommer ut sex gånger om året för all personal inom förskolan och verkar för aktiv fortbildning. Nummer 1/2007 hade ett specialnummer om musik och språk i förskolan och i detta nummer menar Elja Vättö chef för förskolan Solstrålen, att det finns fysiska orsaker till att musik skulle var bra för språkutvecklingen. ”Musik förbättrar minnet och inlärningsförmågan /.../ I vänster hjärnhalva finns språket och i höger sidan musiken. Musik och rörelse förbättrar koordinationsförmågan och stärker korskönstret mellan höger och vänster hjärnhalva.” (Förskoletidningen, nr 1 2007, sid 22)

Rytm, melodi, ton, tempo och klang något som vi använder oss av både i musik och i vårt språk. För att lära sig ett språk så börjar man med språkets melodi och rytm och på så sätt är alla erfarenheter av melodi och rytm till hjälp när man ska lära sig ett språk. För att betona rytmens viktiga roll i språket, så fann förskoleläraren Nygårdh att de i sin språkgrupp som hade språksvårigheter även hade svårigheter att följa en puls på trumman. Så hon började använda sig av rytm och musik i sin undervisning med barn som hade svårt för språkinläringen. Här ser vi ett bra exempel på hur rytmen och musiken blir till ett redskap för att nå fram till språket. (Se förskoletidningen, nr1 2007, sid 50)

Förskoleläraren Mallo Vesterlund har en intressant teori om vägen till att lära sig språk med musiken som redskap.

”Musik skapar glädje och dans
Glädje och dans skapar rörelse
Rörelse skapar koordination
Koordination skapar förståelse
Förståelse skapar ord
Ord skapar meningar
Meningar skapar ett språk”

(Förskoletidningen, nr 1 2007, sid 34)

2.4.2 Musik som gemensamt språk

Bertil Sundin (1995) menar att många pedagoger har insett musikämnets möjlighet till att träna upp barnens samarbetsförmåga, trygghet och förtroende och till att skapa gruppmedvetenhet. Bjørkvold (1991) är inne på samma linje när han pekar på barnens kulturella tillhörighet etableras genom musik. ”Eftersom sång i så hög grad uppvisar en enhetlig prägel, musikaliskt och socialt, så kan just denna uttrycksform bidra till etablering av en känsla av kulturell tillhörighet för barnen.” (Bjørkvold, 1991, sid 91)

I förskolan är ett av målen att man ska utveckla det svenska språket. Enligt Vättö kan musiken fungera som en länk för att barn ska kunna kommunicera, även om man inte pratar svenska ännu. (Förskoletidningen, nr 1 2007, sid 25)

Men det är minst lika viktigt att främja mångfalden och barnens modersmål. Vi sjunger sånger på många olika språk och vi brukar också hälsa på olika språk. Musik är ett språk som alla barn förstår. Barn som inte kan uttrycka sig genom talet behöver inte känna sig utanför. De kan ändå uttrycka sina känslor. (Förskoletidningen, nr 1 2007, sid 17 f.)

2.5 Kulturarv

”Alla barn har rätt till en sångskatt var man än befinner sig. Att få växa upp med texter och melodier som skapar en rik och vacker bilderbok i själens innersta och som finns med på hela resan genom livet är en skatt som alla barn bör få tillgång till!” (Fagius, 2007, sid 101)

Det här med att föra ett kulturarv från en generation till nästa är en tydlig riktlinje i vårt samhälle. I Lpfö98 står det att förskolans ska ”utveckla barns förmågor och barns eget kulturskapande som att överföra ett kulturarv”. (Lpfö98, 1998, sid 5) Även de två största svenska partierna Moderaterna och Socialdemokraterna påvisar detta i sina partiprogram.

Här är ett utdrag från Socialdemokraternas partiprogram

Kulturinstitutionerna och kulturlivet måste spegla den kulturella mångfalden i dagens Sverige, samtidigt som vårt historiska kulturarv ska vårdas. I detta ska också ingå att hävda och stödja nationella minoriteters möjligheter att behålla och utveckla det egna språket och kulturen.

Musikskolor och kulturskolor ska vara tillgängliga för alla barn. (Se Socialdemokraternas partiprogram, 2008, <http://www.socialdemokraterna.se>)

Här är ett utdrag från Moderaternas partiprogram

Kultur handlar om kreativitet, upplevelser, tankeutbyte, bildning, engagemang. Kultur handlar om människan – om att uppleva, om att bli berörd, om att värna och om att skapa. Moderaterna vill att kulturlivet ska utvecklas utifrån sina egna prioriteringar, till förmån för en ökad mångfald i kulturuttrycken. Kanske är kulturen viktigare än någonsin i en tid som vår, när vi upplever snabba förändringar och förändrade levnadsvillkor. Då kan kulturen hjälpa oss få perspektiv på livet. Kulturarvet är vårt samhälles gemensamma minne. När kulturarvet brukas och vävs ihop med det nya som skapas kan vi förstå dagens upplevelser och få hjälp med att tolka morgondagen. (Se Moderaternas partiprogram, 2008, <http://www.moderat.se>)

Då vi från det vi är små barn behöver vi bära med oss språket och det gör man genom att uttrycka sig genom sång och rörelse, menar Gunnel Fagius. ”De är beroende av att generationer av barn som blivit vuxna får lämna över sina sånger. Sånger är som vandringspokaler och stafettpinnar som måste lämnas vidare.” (Fagius, 2007, sid 83) Det är även viktigt man sjunger dagens sånger som också måste föras vidare till nästa generation så att vi får en fortsatt kulturell kontinuitet. ”I nästa generation utgör de föräldrarnas sånger från igår.” (Bjørkvold, 1991, sid 241) Att bevara sånger från den äldre generationen är viktigt. Genom att låta barnen intervjua sina mor- och farföräldrar om deras sånger och ramsor kan man gemensamt på förskolan och skolan samla ihop en visskatt och därmed är man delaktig och fått en inblick i en kultur man är en del av. (Jernström, 1995)

Det kanske största kulturarv som vi har i Sverige är våra Lucia- och julsånger. Lucia- och julfirandet är en kristen högtid och firas av de flesta svenskar även fast de inte är aktivt religiösa. Vårt mångkulturella samhälle delar vi med många andra religioner som kan uppleva de kristna sångerna hotande. Föräldrarna kan uppleva att man försöker assimilera deras barn och det kan innebära att barnen uteblir eller vägrar att delta. Ett annat exempel på en kulturkrock är när det gäller kinesiska och vietnamesiska föräldrar och barn, de tycker att det känns märkligt när barnen klär ut sig i sorgkläder och går i ljusprocession under Luciafirandet. Deras sorgfärg är vitt och man kan själv tänka sig hur det skulle kännas om svenska barn skulle gå i svarta linnen med ljus i händerna och sjunga om ett helgon. Man skulle kunna låta de kinesiska och vietnamesiska barnen klä ut sig till tomtar, för rött är deras glädjefärg. Det är viktigt att personalen och föräldrarna kommer överens om hur man ska göra inför Lucia- och julfirandet. Personalen kan berätta om Lucia och jul som en svensk tradition och inte utgå ifrån religionen. Det är även viktigt att det ska vara ett frivilligt deltagande. För att öka förståelsen mellan olika kulturer kan personalen visa ett intresse av andra kulturers högtider t ex för de muslimska högtiderna ”Seker Bayram” eller ”Kurban Bayram”. (Sjöwall, 1994)

”Ett kulturarv ska vara levande och inte inlåst på museum.” (Uddholm, 1993, sid 17)

2.6 Förskolläraren

För- och folkskoleseminarierna hade inträdesprov i sång och spel fram till 1969. I den nuvarande utbildningen så läser man en kurs som heter kommunikations-blocket och innehåller bild, musik och rörelse. Mängden tid för de respektive ämnena varierar från de lokala förhållandena eller lärarnas förmåga att tala för sitt ämne. En annan skillnad

idag är att man har egen valmöjlighet att utforma sin utbildning genom att välja eller välja bort tillvalskurser. I och med det så kan kunskaperna inom till exempel musik variera inom personalgrupperna. (Fagius, 2007, Sundin, 1995)

Om man är intresserad av musik och är förskollärare så finns det stora möjligheter att tillämpa musiken i det praktiska arbetet. ”I förskolan har olika aktiviteter i princip samma status och kan i stor utsträckning regleras efter personalens intresseområden”. (Sundin, 1995, sid 146) Mats Uddholm (1993) menar på att musikundervisningen inte prioriteras i Sverige. Ämnena musik, bild och drama får lite resurser till pedagogutbildningarna och det bidrar till att sänka självförtroendet hos de blivande pedagogerna.

I Förskoletidningen som ges ut av förskolans fortbildningsförslag anser universitets adjunkt Edberg att ”Musik är en väsentlig del i yrkesvardagen för förskolläraren” sid 42. Edberg menar på att en nyutbildad förskolelärare inte får känna sig osäker inför att hålla i en musikstund. Det ska kännas naturligt att kommunicera med sång, musik samt rörelse och rytmik. Musikhandledaren Nygårdh anser i samma tidning att det är ett vanligt problem för förskolepedagogerna och att de ofta känner sig osäkra på sina musikkunskaper. Det kan komma ifrån när de själva gick i skolan och fått höra att de inte kan sjunga. En sådan erfarenhet kan leda till att man senare i livet inte vågar sig på musik igen.

Det som för mig var viktigt i detta arbete var att stärka självförtroendet hos förskollärarna. Självförtroendet när det gäller musik och rytm, att våga sjunga fast någon sagt att jag inte kan. Att våga hålla en puls på mina knän fast jag tror att jag inte kan. Att våga ta ner den där dammiga gitarren och spela några enkla ackord, trots att kanske någon annan kan det bättre än jag. Hur mycket tänker barnen egentligen att: ”Hm, hon kan ju bara spela två ackord!” De bryr sig inte ett dugg om det! De gläds åt musiken och rytmerna och behöver få en kick och skjuts att sjunga och musicera tillsammans. (Förskoletidningen, nr 2007, sid 51)

Även om man kan tänka på att barnen inte upplever hur proffsig man är på att spela så finns det en oro att göra bort sig inför sina kollegor. Som förskolläraren Titti berättar för Maggi Nygårdh ”Kanske är jag rädd för att göra bort mig inför andra kollegor, när jag inte är riktigt säker”, säger hon. (Förskoletidningen, nr 1 2007, sid 52)

En viktig inspirationskälla för lärare är enligt Lorentz Edberg (Förskoletidningen, nr 1 2007) vårt mångkulturella samhälle och dess enorma kreativitetskälla. I vår framtida repertoar bör det finnas sånger, rörelselekar och danser från olika kulturer. För att återknytta till Lpfö98 där det står under värdegrund och uppdrag: ”Medvetenhet om det egna kulturarvet och delaktighet i andras kultur skall bidra till att barnen utvecklar sin förmåga att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar” (Lpfö98, 1998, sid 5). Enligt Mats Uddholm (1993) kan det kanske öka förståelsen och nyfikenheten på främmande människor genom att arbeta med främmande musikgenre.

3. Syfte och frågeställningar

Mitt syfte är att undersöka vilka språk och vilken sångskatt som används på några förskolor, med flera modersmål bland barn och personal. Därför ser min huvudfrågeställning ut som följer:

Vilka sånger använder man sig av på förskolan idag?

Sjunger man sånger på flera olika språk?

4. Metod

Jag har valt att intervjua fyra förskollärare och tre barnskötare från fyra olika förskolor. Jag valde att göra intervjuerna på plats istället för via telefon. Bjurwill (2001) menar att det är viktigt med den personliga kontakten och att man inte stressar under intervjun. Jag valde att göra kvalitativa intervjuer eftersom kvalitativa undersökningsmetoder innebär att det finns möjligheter till att fånga en persons uppfattning och upplevelse. Det finns även möjligheter till att ställa följdfrågor och att nya oförutsedda aspekter kan dyka upp under tiden. Även eventuella oklarheter kan man förklara så att det inte blir några missförstånd och det finns tillfälle för de intervjuade att utveckla och fördjupa sina svar. De intervjuade fick inte veta frågorna på förhand det fick bara veta litet om vad syftet med arbetet var. Alla intervjufrågor var likadana till alla förskolor så att det skulle gå lätt att jämföra resultaten. Ett av kraven som jag hade på förskolorna var att de skulle vara mångkulturella både bland barnen och bland personalen. En utav förskolorna var privatägda och resten var kommunalägda, det fanns ingen speciell inriktning på någon utav förskolorna. (Lantz, 2007, Rosenqvist & André, 2006)

5. Undersökning

Den första förskolan jag kontaktade blev en snabb pilotintervju via telefon, de var underbemannade i personalen och de hade inte tid att ta emot mig på deras förskola för en intervju. Så jag passade på att fråga några frågor från det intervjuunderlag jag gjort. Efter det ringde jag upp till de tre andra förskolorna och frågade om de ville delta i min undersökning. Det var inga problem alls, vi bestämde en tid och dag som jag kunde komma till deras förskolor. Under min pilotintervju försökte jag hinna med att skriva ner allt som den förskolläraren sa, men hann inte riktigt skriva ut alla orden, så jag valde att spela in de andra intervjuerna på min bärbara dator i programmet Audacity. Då kunde jag koncentrera mig på att ställa frågorna och även lättare kunna improvisera fram följdfrågor. När jag kom till de olika förskolorna blev jag väldigt bra bemött, kändes trevligt och kul. Jag hade med mig fikabröd till alla i personalen som tack för hjälpen och det uppskattades. Förskollärarna och barnskötarna tog sig verkligen tid till att prata med mig och intervjuerna gjordes med en och en. Jag intervjuade två stycken förskollärare/barnskötare från varje förskola. Innan jag började intervjun frågade jag om det var okej om jag spelade in samtalet och det tyckte alla. Jag frågade även om de ville vara anonyma eller om jag fick använda deras namn och ålder i mitt arbete. Det var en som ville vara helt anonym, två som inte ville ha med sitt efternamn och för de andra spelade det ingen roll hur jag gjorde. Av hänsyn till dem som ville vara anonyma hittade

jag på nya namn till alla förskolor och kallade de intervjuade för informanter. Efter intervjuerna gick jag med informanterna in till de rum där de brukar ha sångsamlingar, där de visade mig sångerna de brukar sjunga. (Se bilaga 2)

Därefter lyssnade jag av intervjuerna och skrev ner det förskollärarna och barnskötarna hade berättat. Det materialet delade jag upp i två delar. En del där jag berättar om just den personen och dess erfarenheter och den andra delen beskriver just deras förskola. Sen har jag jämfört de olika förskolorna mellan varandra. Bland annat: Sjunger de samma sånger? Sjunger de sånger på något annat språk än svenska? Hittar jag några olikheter/likheter mellan förskolorna?

6. Resultat

Här redovisar jag vad sju stycken förskollärare och barnskötare från fyran stycken förskolor svarade på mina intervjufrågor. Jag har ställt samma frågor till alla personer och jag valde intervjuer för att få vet hur förskollärare och barnskötare tänker kring val av barnsånger och traditioner på förskolan.

När jag redovisar intervjuerna har jag valt att dela upp de i två delar. En del där det bara finns information om en förskollärarens/barnskötarens personliga svar t ex ålder och utbildning. I den andra delen är svaren som gäller just bara för den förskolan och deras sånger och arbetsätt. I och med att det fanns personal som ville vara anonyma har jag valt att hitta på egna namn på alla förskolorna.

Deras namn blev:

1. Förskolan Örnen – kommunalägd - Pilotintervju via telefon
2. Förskolan Grodan – Privatägd
3. Förskolan Fisken - Kommunalägd
4. Förskolan Svanen – Kommunalägd

6.1 Förskolan Örnen

Jag gjorde en pilotintervju via telefon till att börja med. Det gick ganska bra att fråga frågorna via telefon, men henne jag pratade med var lite stressad och svarade inte så grundligt på frågorna. Jag vill i alla fall ha med intervjun, för även om jag fick snabba svar så liknade den här förskolan de andra förskolorna jättemycket.

Pratade med informant 1 på förskolan Örnen och åldern på barnen är 1–5 år. Hon berättade att det finns en i personalen som jobbar som resurs och hon har bosniska som modersmål. Resten av personalen har svenska som modersmål. På denna förskola så sjunger de bara sånger från Sverige så att barnen får träna det svenska språket så mycket som möjligt. Om barnen har ett annat modersmål än svenska så övar barnen det språket och dess sånger hemma.

Förskolan Örnen sjunger sånger om de olika årstiderna och sjunger midsommarsånger, går Luciatåg och sjunger även julsånger. Alla barnen får vara med att öva dessa svenska traditionssånger, men om det är några föräldrar som inte vill att deras barn ska vara med så kommer inte föräldrarna och barnet på själva Luciamorgon och deltar, men informant 1 berättar att det är väldigt ovanligt. ”Förskolan har lite rytminstrument som barnen brukar klinka och klänka på” (informant 1). Ingen av personalen spelar något instrument, men det finns en som spelar gitarr i området.

6.2 Förskolan Grodan

Här är en sammanfattning av intervjuerna (se bilaga 3) från förskolan Grodan och den är privatägd. Barnens ålder på förskolan är 4–6 år. Jag börjar med att presentera den personal som jag intervjuade.

Informant 2 är en kvinna som är 40 år och har libanesiska som modersmål. Hon är utbildad barnskötare sen 5 år tillbaka och jobbat på förskolan Grodan sen dess. Hon trivs jättebra på sitt jobb och hon är med på musikstunderna men håller inte i sång, utan försöker fortfarande på att lära sig sångerna. Hon kunde inga svenska sånger innan hon började utbildningen som barnskötare, men under utbildningen så gick alla från hennes klass till biblioteket och samlade ihop sånger som de sedan delade med sig till varandra, vartefter som hon jobbat som barnskötare har hon kunnat lära sig sångerna.

Informant 3 är en kvinna som är 61 år är utbildad förskollärare sen 40 år tillbaka och hon har jobbat på förskolan Grodan i 23–24 år. Hennes modersmål är svenska. Sångerna som hon använder i undervisningen har hon lärt sig från sin barndom, utbildning, sina olika arbetsplatser, förskolebarnen och deras föräldrar.

Här kommer information om hur det är på förskolan Grodan och deras musiksamlingar:

På förskolan Grodan så planerar och håller man i samlingar och sångstunder två veckor i taget. De har även en sångsamling med småbarnsavdelningen varje måndag där all tillgänglig personal deltar. Modersmålen är övervägande svenska men de finns de som har arabiska, kurdiska, spanska, estniska och somaliska som modersmål. Alla barnen deltar och de sjunger de traditionella Lucia- och julsångerna. De firar även våra andra Svenska högtider t ex påsk och midsommar. De firar inga andra länders högtider, men de får gärna berätta om dem och ibland har de med sig särskilda kakor som de bjuder på. Förskolan Grodan använder sig inte av något instrument i undervisningen, men har ett gammalt piano som ingen spelar på. Några gånger under året jobbar de tillsammans inom personalgruppen med olika musikteman t ex en trollföreställning med trollsånger, ett pirattema då de sjunger piratsånger och en vecka då de bara sjunger sånger från Astrid Lindgren och sista dagen får alla barnen klä ut sig till någon av Astrids sagofigurer.

Förskolan Grodan sjunger mycket av de gamla traditionella barnsångerna, de tycker att det är viktigt att dessa lever kvar. Sen kommer det in nya sånger som barnen har önskemål om. De brukar sjunga sommar sånger till sommarn och vårsånger till våren etc. De har sånglekar med rörelser också t ex *Bro, bro och breja*.

6.3 Förskolan Fisken

Här är en sammanfattning av intervjuerna (se bilaga 3) från förskolan Fisken. Barnens ålder på förskolan är 1–3 år. Jag börjar med att presentera den personal som jag intervjuade.

Informant 4 är en kvinna som är 24 år och har svenska som modersmål. Hon är nyutbildad förskollärare. De fyra månader som hon har jobbat som förskollärare är på förskolan Fisken. Hon trivs jättebra på sitt jobb och hon är även med och håller i musikstunden med barnen. Hon berättar, att de sånger hon kan, har hon lärt sig när hon själv var barn och även på jobbet har hon lärt sig nya sånger. Hon kommer knappt ihåg några sånger ifrån sin utbildning.

Informant 5 är en kvinna som är 56 år är utbildad barnskötare sen 30 år. Hennes modersmål är svenska. Hon har jobbat på förskolan Fisken i 3,5 år. Hon är mycket van att hålla i musikstunden med barnen och alla sånger hon kan har hon lärt sig av sina barnbarn, på jobbet och hon har även köpt boken *Barnens sångbok* som hon hittar nya sånger i.

Här kommer information om hur det är på förskolan Fisken och deras musiksamlingar:

På förskolan Fisken turas personalen om att hålla i musiksamlingarna en vecka i taget. De tycker också att det är jätteviktigt att behålla de svenska traditionerna och att fira alla svenska högtider. De sjunger inte några sånger på annat språk än svenska. Barnen på förskolan Fisken har modersmålen arabisk, kurdiska, serbiska och svenska. Alla barnen deltar i alla högtider, bland annat Lucia-, jul- och påskfirande. Ibland så tar personalen fram en väska på musiksamlingarna med rytminstrument som barnen får spela på, några andra instrument finns inte på den här avdelningen.

6.4 Förskolan Svanen

Här är en sammanfattning av intervjuerna (se bilaga 3) från förskolan Svanen. Barnens ålder på förskolan är 4–6 år. Jag börjar med att presentera den personal som jag intervjuade.

Informant 6 är kvinna som är 44 år är utbildad barnskötare och jobbat som det i 25 år. På förskolan Svanen har hon jobbat i 10 år och har svenska som modersmål. Informant 6 tycker mycket om musik och berättar att hon alltid hållit på med det, både hemma och på jobbet. En gång i veckan träffar de småbarnsavdelningen och sjunger och då är det Marie som håller i sången. Hon berättar ”det har bara blivit så, kanske för att jag tycker extra mycket om att sjunga och det är oftast jag som väljer vilka sånger vi ska sjunga”. Hon har lärt sig de sånger hon kan från att hon var liten och att hon köpt skivor till sina egna barn.

Informant 7 är kvinna som är 46 år. Hon utbildade sig till lågstadielärare i Polen där hon jobbade som det i 6 år och när hon kom till Sverige så utbildade hon sig till barnskötare och har jobbat som det i 15 år. På förskolan Svanen har hon jobbat i 2 år som förskollärare och hennes modersmål är polska. Hon berättar att hon föredrar rörelse-, språk- och räknesånger. Ewa har lärt sig de svenska sångerna genom att själv lånat

böcker på bibliotek och hon har lärt sig från sina barn som har sjungit sånger på svenska från deras förskola. Här kommer information om hur det är på förskolan Svanen och deras musiksamlingar:

På förskolan Svanen brukar alla hjälpas åt på sångsamlingarna och de tycker att det är viktigt med de svenska traditionerna och högtider. De sjunger inte sånger på något annat språk än svenska. Barnen på förskolan har modersmålen arabiska, spanska, serbiska, kurdiska, svenska, somalisk, ryska, polska och serbohorvatska (gamla Jugoslavien). Alla barn deltar under Lucia- och julfirande och tycker det är väldigt roligt. Det finns inga instrument på förskolan, ibland brukar informant 7 tillverka maraccas av plastburkar och ris med barnen som de sen använder på sångsamlingen.

6.5 Sammanfattning Informanter

Alla förskollärare och barnskötare som jag träffade var utbildade, några var relativt nyutbildade, men de flesta hade jobbat länge inom förskolan. Alla jag intervjuade var kvinnor och jag såg inte heller någon manlig personal när jag gick runt på förskolorna. Det fanns en blandning av modersmål i både personalgrupp och barngrupp, men störst var blandning bland barnen. Alla utom en håller själv i sångstunderna, på grund utav att hon fortfarande försöker lära sig de svenska sångerna. Det som skilde dem åt var att de förskollärare och barnskötare som hade annat modersmål än svenska hade lärt sig alla svenska barnsånger i vuxen ålder och tränat i sångerna på egen hand. Det som de flesta informanter hade gemensamt var att de lärt sig sånger från sina egna barn och barnbarn, från sångböcker och från föräldrar och barn från förskolan. Det var bara en som nämnde att hon lärt sig och kommer ihåg sånger från sin utbildning det var även den enda informanten som gått den gamla utbildningen där det var inträdesprov i sång och spel, de kraven på utbildningen försvann 1969. Instrument som gitarr och piano var det ingen som använd, däremot var det två förskolor som sporadiskt använde sig utav rytminstrument.

6.6 Sammanfattning av sånger

Under mina intervjuer så berättade alla förskolor att de tycker att det är viktigt att fira de svenska traditionerna och att de förs vidare till nästa generation. En av förskolorna påpekade även att det är deras uppgift enligt Lpfö98. Då sjunger de alla sånger som tillhör respektive tradition. T ex vid Lucia sjunger de *Sankta Lucia*, *Staffan var en stalle dräng*, *Lusse Lelle*, *Tre pepparkakor* och *En sockerbagare* och vid midsommar sjunger de *Små grodorna*, *Karusellen (Jungfru skär)* och *Björnen sover*. Det var en övervägande del sånger av Alice Tegnér och det är ju fantastiskt att det är dessa sånger som är över 100 år gamla lever kvar och barnen älskar att sjunga dem. Jag fick vara med under en musiksamling där barn från 1-6 år satt ute i en ring, åt frukt och sjöng hela *Blåsippan ute i backarna står* och några andra sånger. Den sången är inte helt lätt men de flesta barnen sjöng med så mycket de kunde. Även de Alice Tegnér sånger som inte är årstids relaterade sjöng alla förskolor, så som *Ekorr'n satt i granen* och *Bä, bä vita lamm*. Även sången *Idas sommarvisa* av Georg Riedel var given på varje förskola till sommaravslutningen. Även lite nyare sånger förekom på de olika förskolorna som t ex *Krokodilen i bilen* och *En dinosaurie*. Ingen utav förskolorna sjöng sånger på ett annat språk än svenska, en förskola sa att de inte vill blanda svenska och utländska sånger, för de blir för rörigt för barnen då. Det var förvånansvärt lika på alla förskolor som jag träffade, både när det gäller val av sånger och traditioner. Alla förskolor

använde sig av rörelsesånger, t ex sången *Imse vimse spindel* och den sjöng de på olika sätt t ex *Den busiga spindeln* och två utav förskolorna påpekade att de gjorde om sången Bä, bä vita lamm till en rockigare version.

7. Diskussion

I min undersökning har jag kommit fram till och fått svar på många utav mina funderingar. Alla svar var inte som jag trodde, men det var intressanta. Det jag kom fram till i undersökningen var att sånger från bland annat Alice Tegnér och Georg Riedel i hög grad lever kvar i förskolan och även gamla traditionella sånger som *Imse vimse spindel*, *Björnen sover* och *Blinka lilla stjärna*. De två topplistorna över barnsånger som jag nämnde tidigare i bakgrunden (se barnvisans historia) visade på stor dominans av Alice Tegnér och Georg Riedel. I min egen undersökning förekom alla dessa sånger förutom Bellmans visa *Gubben Noak*. Alla förskolor påpekade att *Idas sommarvisa* av Georg Riedel var en given visa på sommaravslutningen.

Det som förvånade mig var att det inte sjöngs fler sånger från Astrid Lindgrens sagor. De sånger som förekom förutom *Idas sommarvisa* var *Pippi Långstrump* och *Lille Katt*. Det var en förskollärare som menade att texterna i Astrids sånger var för svåra och för långa för barnen. Kan det bero på att de fanns många barn med annat modersmål än svenska på den förskolan eller är det att Astrids sånger generellt är för svåra för barnen i förskolan? De flesta sånger som förskolan använde sig av var sånger som var korta, enkla och med rörelser som förstärkte innebörden av texten.

Det kanske är ännu viktigare för förskolor med flera olika modersmål att använda sig av just sådana rörelsesånger, för att på ett lekfullt och spontant sätt lära sig svenska ord och det svenska språket. Ett exempel på en sådan sång kan vara *Imse vimse spindel* där man gör rörelser under hela sången som förstärker och hjälper en att komma ihåg orden. De flesta av förskolorna har gjort om några av de äldre sångerna till en ny rockig version. Har man jobbat 25 år i förskolan kan det vara roligt att ändra stilen på de traditionella sångerna för sin egen skull. Det kan också bero på att man vill behålla de traditionella sångerna, men för att anpassa sig till den tid vi lever i med pop och rockmusik via massmedia, kan det vara ett verktyg för förskollärarna/barnskötarna att göra de äldre låtarna intressantare.

Däremot trodde jag att tv-program som *Idol* och *Lilla melodifestivalen* skulle ha satt sina spår i de förskolor jag besökte. Inte en enda kommersiell sång fanns med på förskolornas sångrepertoar. Kan det bero på att det är förskollärarna och barnskötarna som väljer sånger eller beror det på barnens ålder och att de inte lyssnar på andra sånger än barnvisor?

I min bakgrund under rubriken *Musik som gemensamt språk* anser musikpedagogen Teresa Hedborg (Förskollärartidningen nr 1 årgång 32, 2007, sid 17) att det är viktigt att främja mångfalden i förskolan och hon sjunger sånger på många olika språk med barnen. Jag trodde att förskolan sjöng sånger på andra språk än svenska eftersom att det finns så många olika modersmål på förskolan idag. Så var inte fallet på de förskolor som jag besökte. Enligt Lpfö98 ska förskola sträva efter att barn med annat modersmål än svenska utvecklar sin kulturella identitet. Jag tycker att sång och musik skulle vara

en naturlig ingång för förskollärare att utveckla barns kulturella identitet med annat modersmål än svenska, och på denna punkt tycker jag inte att de förskolor jag besökte följde Lpfö98:s mål.

När jag frågade en förskollärare om de sjöng sånger på ett annat språk svarade hon att de inte gjorde det, så tänkte hon lite och så sa hon: ”Det kanske man borde göra.” (Informant 6) Är det då rimligt att förskollärare och barnskötar ska kunna lära sig och lära ut sånger på flera olika språk? På en av de förskolor jag besökte fanns det ju nio olika modersmål bland barnen! En av informanterna menade på att orsaken till varför de bara sjunger svenska sånger, är att det kan bli rörigt för barnen och att deras modersmåls sånger får de lära sig hemma.

I inledningen nämnde jag att jag lär ut sånger från den svenska sångskatten som jag själv sjöng som barn och som jag trodde att man sjöng i förskolan idag. Enligt Lpfö98 ska förskolan eftersträva att överföra ett kulturarv från en generation till nästa och det gjorde alla förskolor som jag besökte i min undersökning. Många av förskolorna betonade att de tyckte att det var mycket viktigt att den svenska sångskatten lever kvar, men jag har inte hittat någon som har förklarat varför. Personligen tycker jag att det är viktigt att den lever kvar, men kan inte riktigt förklara varför. Det är som de flesta traditioner som man har, till exempel att *Kalle Anka* måste ses kl 15:00 på julafton, men varför? Det bara är på det viset. Den som jag tycker förklarar det på bästa sätt är Gunnel Fagius ”Alla barn har rätt till en sångskatt var man än befinner sig. Att få växa upp med texter och melodier som skapar en rik och vacker bilderbok i själens innersta och som finns med på hela resan genom livet är en skatt som alla barn bör få tillgång till!”. (Fagius, 2007, sid 101)

Alla förskolorna hade Luciatåg varje år och de allra flesta barnen deltog, det var bara en förskola som berättade att det kunde hända att något barn inte dök upp på Luciamorgonen, men det hände väldigt sällan. Jag trodde att det kunde vara några barn som inte fick delta under Lucia på grund av religiösa skäl och att det då var svårt att genomföra Luciatåg överhuvudtaget på en förskola med många olika kulturella bakgrunder. Det enda som kunde ställa till lite problem var luciakläderna, eftersom många föräldrar inte viste vilka kläder barnen skulle ha på sig, men det gjorde ingenting. En utav förskolorna fick förbjuda fotografier under luciatåget, det tyckte att det påminde om en jättstor presskonferens. Det fick fotografera när barnen sjungit färdigt. De föräldrarna måste tyckt att det var spännande att deras barn var med.

Anmärkningsvärt använde sig ingen av de intervjuade av instrument. Det fanns instrument, men ingen använde sig av dessa. När jag närvarade vid en musiksamling på en av förskolorna, då sjöng de vårsånger med barnen, bland annat sången *Videvisan*. Den förskolläraren som höll i sången, sjöng i en så låg tonart att varken hon eller barnen kom ner på de låga tonerna. Hade hon haft en gitarr, kunde hon ha tagit ett ackord så hon visste vilken ton hon skulle börja på. Personligen tycker jag inte att man behöver vara speciellt duktig för att ta hjälp av ett instrument så att tonarterna ligger bra för barns röster. Jag försöker att lära mina barnskötare enkla knep på instrument, som man kan använda sig av utan att vara speciellt duktig. Efter det här arbetet vet jag mer om hur jag ska förbereda mina elever på sitt kommande yrke, så att de känner sig bekväma och förberedda för att hålla i musik- och sångsamlingar i förskolan. Jag kommer att fokusera på att de ska känna sig bekväma att använda sina röster och lära dem just de sånger som jag fick fram i min undersökning. Jag kommer också lära dem att på enkla

sätt använda sig utav instrument och att låta elever med annat modersmål än svenska, lära de övriga eleverna någon av sina hemlands barnsånger.

I efterhand borde jag ha intervjuat fler förskollärare och barnskötare med annat modersmål än svenska. De kanske sjunger i högre utsträckning sånger på andra språk än svenska. Genom en enkätundersökning hade jag kunnat undersöka fler förskolor och fått ett mer övergripande resultat av vilka sånger som används mest. Att observera några förskolors musikstunder kunde också vara intressant. Kanske skulle det ge en annan bild, då min undersökning bygger på intervjuer. Jag kan ju inte säkert veta att det mina informanter berättar för mig helt stämmer med verkligheten.

En sak som kan ha påverkat tillförlitligheten i min undersökning är att de olika avdelningarna hade olika ålder på barnen. Vissa avdelningar som jag intervjuade var 1–3 år och vissa var 4–6 år. Det gör att repertoaren av naturliga skäl inte var densamma på avdelningarna. I efterhand har jag också kommit på frågor som jag skulle vilja ha svar på, bland annat:

Varför är det viktigt att den svenska sångskatten lever kvar?
Vad skulle du velat lära dig under din utbildning till förskollärare/barnskötare i ämnet musik?

Moderaterna, Socialdemokratern, Lpfö98 och många fler påpekar att det är viktigt att vårt kulturarv och vår sångskatt lever vidare. Varför är det viktigt? Man skulle även kunna undersöka föräldrars förväntningar på musiken i förskolan. Ett annat förslag är att undersöka förskolelärarutbildningen och deras syn på ämnet musik. Skulle också vara intressant att få reda på om det finns en lika gammal och levande sångskatt i andra länder?

8. Referenslista

- Bjurwill, Christer. (2001): *A, B, C och D*. Lund: Studentlitteratur.
- Bjørkvold, Jon-Roar. (1991): *Den musiska människan*. Stockholm: Runa Förlag.
- Fagius, Gunnel. (RED.) (2007): *Barn och sång - om rösten, sångerna och vägen dit*. Polen: Studentlitteratur.
- Jernström, Elisabet. (1995): *Musiklust*. Stockholm: Runa Förlag AB.
- Lantz, Annika. (2007): *Intervjumethodik*. Poland: Studentlitteratur.
- Malm, Krister. (1981): *Fyra musikkulturer*. Stockholm: Almqvist & Wiksell Förlag AB.
- Mattsson, Christina. (2004): *Sjung!* Finland: Gummerus Printing.
- Reimers, Lennart. (1983): *Alice Tegnér's barnvisor*. Göteborg: Edition Reimers AB.
- Robström, Owe. (1990): *Musik och kultur*. Lund: Studentlitteratur.
- Rosenqvist, Mia & Andrén, Maria. (2006): *Uppsatsens mystik*. Uppsala: Hallgren & Fallgren Studieförlag AB.
- Ryner, Birgitta. (2004): *Vad ska vi sjunga?* Stockholm: KMH Förlaget.
- Sjöwall, Anna. (1994): *Kulturmöten i barnomsorg och skola*. Lund: Studentlitteratur.
- Sundin, Bertil. (1995): *Barns musikaliska utveckling*. Falköping: Liber Utbildning AB.
- Uddholm, Mats. (1993): *Pedagogen och den musikaliska människan*. Mölndal: Lutfisken.

Tidsskrift

Förskoletidningen, nummer 1/2007, årgång 32. Ansvarig utgivare: Börje Dahl Tryck: Exakta AB, Hässleholm 2007.

Onlinedokument

Lpfö98 (1998) Tryck: AB Danagårds grafiska, Ödeshög, 2006
PDF hämtat från www.skolverket.se (2008-03-27)

Migrationsverket (2008) *Inkomna asylansökningar 2008*.
<http://www.migrationsverket.se/pdf/inter/statistik/asylman.pdf>

Wikipedia (2008) *Orientalisk musik*. (2008-03-27).
http://sv.wikipedia.org/wiki/Orientalisk_musik

Moderaterna (2008) *Vår politik*. (2008-04-02),
<http://www.moderat.se/politik.aspx?webbid=1&menyid=2&politikid=25>

Socialdemokraterna (2008) *Partiprogram*. (2008-04-22).
<http://www.socialdemokraterna.se/upload/Central/dokument/pdf/partiprogram.pdf>

Enn Kokk (2006) *Georg Riedel, det svenskaste som finns*. (2008-04-02).
<http://enn.kokk.se/?p=189>

Bilaga 1 – Intervjufrågor

1. Vad heter du?
2. Hur gammal är du?
3. Vilken utbildning har du?
4. Hur länge har du jobbat som barnskötare/förskollärare?
5. Hur länge har du jobbat på den här förskolan?
6. Vilket/vilka modersmål har du?
7. Vilka modersmål finns det bland barnen/personalen på er förskola?
8. Brukar du hålla i musikstunder med barnen?
9. Vilka sånger brukar ni sjunga?
10. Brukar ni sjunga sånger på ett annat språk än svenska med barnen, om ja, vilka sånger och vilka språk?
11. Var har du lärt dig de sånger du lär ut till barnen?
12. Hur deltar barnen under Lucia- och julfirandet?
13. Har ni andra högtider på er förskola?
14. Brukar ni använda er av instrument på musikstunden?
15. Brukar ni diskutera i personalen val av sånger till musikstunderna?

Bilaga 2 -

Förskolan Örnen

Pilotintervju:

Blommig falukorv till lunch
En krokodil
En lite båt
En sockerbagare
Idas sommarvisa
Imse vimse spindel
Karusellen (Jungfru skär)
Lilla snigel
Lusse Lelle
Midnatt råder
Mors lilla Olle
Mössens julafton
Nu tändas tusen juleljus
Pippi Långstrump
Sankta Lucia
Små grodorna
Staffan var en stalle dräng
Tam och Tulle
Tre pepparkaksgubbar
Vi äro musikanter

Förskolan Grodan

Alla fåglar kommit i ren
Bamse
Björnen sover
Blinka lilla stjärna
Blåsippan
Bockarna bruse
De satt två katter på ett tak
De va så roligt jag måste skratta
Dripp dropp
Ekorr´n satt i granen
En sockerbagare
Gubben höst
Hajarna
Hej! Sa Petronella
Här kommer herr gurka
Imse vimse spindel (rockig och busig)
Karl Oskar
Karusellen (Jungfru skär)
Lille katt
Liten loppa kockar soppa
Lusse lelle
Masken
Midnatt råder
Min hatt
Månaderna
Mössens julafton
Nej, se det snöar
Nicko Ticko Tin
Nu tändas tusen juleljus
Om du gnolar en visa
Pippi Långstrump
Sankta Lucia
Sju dagar har veckan
Små grodorna
Staffan var en stalle dräng
Tre pepparkaksgubbar
Trollfest
Trollmors vaggång
Tvärt om visan
Var bor du lilla råtta
Vi äro musikanter
Videvisan

Förskolan Fisken

A ram sam sam
Aporna i trädet
Bamse
Björnen sover
Blinka lilla stjärna
Blåsippor
Bä, bä, vita lamm (rock)
Ekorr'n satt i granen
En elefant balanserade
En sockerbagare
Idas sommar visa
Imse vimse spindel
Karusellen (Jungfru skär)
Krokodilen
Lusse Lelle
Midnatt råder
Mors lilla Olle
Mössens julafton
Nej, se det snöar
Nu tändas tusen juleljus
Pippi Långstrump
Samlings sång
Sankta Lucia
Skala banan
Små grodorna
Staffan var en stalle dräng
Tio små indianer
Tipp Tapp
Tre pepparkaksgubbar
Vi äro musikanter
Videvisan

Förskolan Svanen

Bä bä vita lamm
Bä bä vita lamm (rockig)
De satt två katter på ett tak
En dinosaurien
En sockerbagare
Fem fåglar
Idas sommarvisa
Imse vimse spindel
Julbocken
Karl Oskar
Karusellen (Jungfru skär)
Krokodilen
Lusse Lelle
Nu tändas tusen juleljus
Om en groda
Pippi Långstrump
Räven raska
Sankta Lucia
Små grodorna
Staffan var en stalle dräng
Tio små Indianerna
Tipp tapp
Tre pepparkaksgubbar
Ulle bull
Vi hamrar och spikar
Vi äro musikanter
Videvisan
Vipp på rumpan affär

Bilaga 3 – Intervjuerna

Informant 1

Vilket/vilka modersmål har du?

Svenska

Vilka modersmål finns det bland barnen/personalen på er förskola?

Det är många olika bland barnen, en i personalen har Bosniska som modersmål.

Vilka sånger brukar ni sjunga?

Bland annat *Lilla snigel*, *En lite båt*, *Mors lilla Olle*, *En krokodil*, *Tam och Tulle*, *Blommig falukorv till lunch*, *Idas sommarvisa*, *Här kommer Pippi Långstrump*, *Staffan var en stalle dräng*, *Luciasången*, *Midsommarsånger*, *julsånger*.

Brucar ni sjunga sånger på ett annat språk än svenska med barnen, om ja, vilka sånger och vilka språk?

Den bosniska kvinnan sjunger inte några sånger på bosniska för barnen. På denna förskola så sjunger de bara sånger från Sverige så att barnen får träna det svenska språket så mycket som möjligt. Om barnen har ett annat modersmål än svenska så övar barnen det språket hemma.

Hur deltar barnen under Lucia- och julfirandet?

De går i Luciatåg och sjunger även julsånger. Alla barnen får vara med att öva dessa svenska kristna sånger, men om det är några föräldrar som inte vill att deras barn ska vara med så kommer inte föräldrarna och barnet på själva Lucia morgon och deltar, men Lena det är väldigt ovanligt.

Har ni andra högtider på er förskola?

Förskolan Hägern sjunger sånger om de olika årtiderna och sjunger midsommarsånger

Brucar ni använda er av instrument på musikstunden?

Barnen brukar spela lite instrument, mest testa, klinka och klänka. Ingen på just denna avdelning spelar något instrument men det finns de som spelar gitarr i området.

Informant 2

Hur gammal är du?

Jag är 40 år

Vilken utbildning har du?

Jag är utbildad barnskötare och gick ut 2003.

Hur länge har du jobbat som barnskötare/förskollärare?

Sen jag gick ut 2003.

Hur länge har du jobbat på den här förskolan?

Jag har jobbat på den här förskolan hela tiden.

Vilket/vilka modersmål har du?

Jag har Libanesiska som modersmål, vi pratar arabiska.

Vilka modersmål finns det bland barnen/personalen på er förskola?

Arabiska, kurdiska, spanska, svenska (övervägande), estniska och somaliska.

Brukar du hålla i musikstunder med barnen?

Nej, jag håller inte i det själv, men jag sjunger med för att försöka lära mig sångern.

Vilka sånger brukar ni sjunga?

Se bilaga 2

Brukar ni sjunga sånger på ett annat språk än svenska med barnen, om ja, vilka sånger och vilka språk?

Informant 2 berättar samma sak om sången ”Broder Jakob” som informant 3

Var har du lärt dig de sånger du lär ut till barnen?

Doris kunde inga svenska sånger innan hon började utbildningen som barnskötare. Under utbildningen så gick alla till biblioteket och samlade ihop massa sånger som de sedan delade med sig till varandra. Sen vart efter som hon jobbat som barnskötare har hon kunnat lära sig sångerna.

Hur deltar barnen under Lucia- och julfirandet?

Alla barnen deltar och de sjunger de traditionella Luciasångerna.

Har ni andra högtider på er förskola?

Vi firar inga andra länders högtider, men de får gärna berätta om deras högtider och ibland har de med sig särskilda kakor som de bjuder på.

Brukar ni använda er av instrument på musikstunden?

Nej, vi har ett gammal piano som ingen spelar på.

Brukar ni diskutera i personalen val av sånger till musikstunderna?

Vi har gjort lite olika, en gång så bestämde vi fem sånger som vi sjöng i en månad. Vi har även olika teman under året t ex en vecka då vi bara sjunger sånger från Astrid Lindgren, en trollföreställning med trollsånger och ett pirattema då vi sjunger piratsånger.

Informant 3

Hur gammal är du?

Jag är 61år.

Vilken utbildning har du?

Förskollärare.

Gick du här i Stockholm?

Ja i Stockholm, gick ut 1968.

Började du jobba direkt som barnskötare/förskollärare?

Ja, men sen var jag hemma med mina egna barn under en tid. Men runt 30 år har jag jobbat i branschen.

Då kan du det här?

Ja, fast det har förändrats enormt mycket de senaste åren, det har gått jättefort. Det är helt andra förutsättningar att jobba idag mot att jobba för bara fem-tio år sedan.

Oj, Vad är det som är skillnaden?

Ja, barnen har ju andra förutsättningar idag i samhället. Ja, allt ska ju gå mycket fortare idag. Ja, jag upplever det som mycket rörigare idag. Sen blir ju jag äldre också så det är ju både och. Men det är andra förutsättningar för barn idag.

Hur länge har du jobbat på den här förskolan?

Just på den här förskolan har jag jobbat i 23-24 år. Första åren var vi kommunala och de fem senaste åren är vi privata. Men jag är kvar.

Vilket/vilka modersmål har du?

Jag har svenska som modersmål.

Vilka modersmål finns det bland barnen/personalen på er förskola?

Arabiska, kurdiska, spanska, svenska (övervägande), estniska och somaliska. Det finns så många olika inom somaliska, men vi har två olika.

Är det dialekter, eller?

Ja det är det. De förstår inte varandra, utan då finns det något sorts riksspråk.

Brukar du hålla i musikstunder med barnen?

Vi varvar på den här förskolan så man har två veckor i taget. Då håller man i samling och sångstunder. Vi har även en sångsamling med småbarnsavdelningen varje måndag. Lite teater och lite sång, men det håller inte jag i för då har jag barnfritid.

Vilka sånger brukar ni sjunga?

Oj, det är mycket. Kan visa dig senare. *Se bilaga 2.*

Dels brukar vi få in de här traditionella barnsångerna, vi vill hålla kvar de sångerna. Sen kommer det in mycket nytt som barnen har önskemål om. Vi brukar sjunga sommar sånger till sommarn och vårsånger till våren etc. Vi har sånglekar med rörelser också och då blir det ju de här traditionella som *"Bro bro och breja"*. Vi försöker ofta tänka tillbaka på de här gamla traditionella sångerna, plus nytt också då.

Du tog ju med det här (visar upp en pärm) vad är det får någonting, är det de sånger som ni sjunger?

Nej, det är fingerramsor som vi satt in själva eller som vi fått tips om. Det är fem små fåglar och likaså fem små lingon tar vi på hösten. Det är just för att få in rörelser. Vi har jobbat mycket med teckenkommunikation, för vi har tidigare haft barn med downs syndrom, vi har inte det nu längre, men vi håller kvar det. Vi börjar varje sångsamling med samling med tecken. Vi har en sång (sjunger) *"samling samling ska vi ha, klockan elva varje dag"*.

Den håller vi kvar.

Är barnen med och gör rörelser då?

Ja. Dom kan den. Men nu har ingen med Downs syndrom, så då faller det bort lite. Men vi försöker hålla kvar den kunskapen.

Kan du teckenspråk?

Inte lika bra som den personen som var resursperson här förut till det här barnet, men hon lärde oss väldigt mycket.

Brukar ni sjunga sånger på ett annat språk än svenska med barnen, om ja, vilka sånger och vilka språk?

Vi brukar fråga barn med annat språk än svenska om de vill sjunga någon sång, oftast inte, men ibland händer det. När vi haft barn från Tyskland, Finland och Frankrike har vi sjungit ”Broder Jakob” på deras språk. De tycker de är roligt.

Var har du lärt dig de sånger du lär ut till barnen?

Mycket har man ju lärt sig ifrån barndomen och även på seminariet och sen har man lärt sig vartefter. Barn har lärt oss och barnsföräldrar har lärt oss och sen har det gått vidare, man har snappat upp av kollegor, man får nya såna här blad och så.

Seminariet sa du, vad är det? Fick ni det på utbildningen?

Ja, på förskolseminariet. Då hade jag musikläraren Borg Hildaner om du känner till henne. Hon har även skrivit barnvisor.

Där fick ni mycket?

Ja, där fick vi mycket musik och vi fick även gå och spela piano, men det är fyrtio år sedan.

Tyckte du att det kände bra att hålla i samlingen efter seminariet?

Ja, det tycker jag.

Har ni Lucia- och julfirande?

Ja det har vi. Det tycker jag är viktigt. Vi firar lucia och de får vara vad dom vill. Oavsett kön, om de vill vara lucia som pojke, eller. Sen sjunger vi de här traditionella sångerna. Ungefär samma repertoar från år till år. Vi har *Sankta lucia, Lusse Lelle, Tipp tapp, Pepparkaks gubbar och även Blinka lilla stjärna*, för vi har ju även småbarnsgruppen med de småbarnen och blinka lilla stjärna den kan ju alla. Sen har vi ju julfirande när vi sjunger mycket julsånger. Vi försöker hålla årtiderna så nu sjunger vårsånger, inte bara vårsånger, men mycket. En jultradition som vi har är att jag sjunger mössens julafton på våran julgransplundring i stället för att läsa dikt.

Spelar du instrument till då, eller?

Nej, bara sång.

Midsommar då?

Ja, vi har midsommarstång som vi dansar runt och sjunger de traditionella sångerna. Små grodorna, jungfru skär och alla dom här..

Har ni andra högtider på er förskola?

Vi firar inga andra länders högtider, men de får gärna berätta om deras högtider och ibland har de med sig särskilda kakor som de bjuder på.

Vi har inte eller jag har i alla fall inga kunskaper om deras högtider, så vi firar det inte.

Brukar ni använda er av instrument på musikstunden?

Nej, vi har ett gammal piano som ingen spelar på. Vi har haft någon praktikant som spelat gitarr och det ger ju otroligt mycket. Men tyvärr är det ingen här som spelar. Det är väldigt synd. Spelade när jag var ung men inte så att jag kan ackompanjera barn, nä.

Brukar ni diskutera i personalen val av sånger till musikstunderna?

Vi har gjort lite olika, en gång så bestämde vi fem sånger som vi sjöng i en månad. Vi har även olika teman under året t ex en vecka då vi bara sjunger sånger från Astrid Lindgren, en trollföreställning med trollsånger och ett pirattema då vi sjunger piratsånger. Vi tränar och pratar lite om sångerna särskilt de här gamla traditionella sångerna, det är lite svåra ord i vissa av dem som t ex. förgäten, men då kan vi prata om dem och förenkla och så.

Informant 4**Vilken utbildning har du gått?**

Läroutbildningen med inriktning mot förskola och förskoleklass

Hur länge har du jobbat?

Fyra månader, ganska precis nu.

Är det som du hade förväntat dig?

Ja, lite tuffare faktiskt.

Har du jobbat här under de fyra månaderna?

Ja, och på samma avdelning också.

Vilket modersmål har du?

Svenska

Vilka modersmål ha barnen?

Arabiska, kurdiska och serbiska, det är nog dom jag kommer på. Det är ju flera som har arabiska och kurdiska.

Brukar du hålla i musikstunderna?

Ibland, det är om vi har sång på samlingen, så att barnen får sjunga lite sånger då. Sen har vi stor sångsamling på fredagar, det håller en vuxen i då.

Och du har provat någon gång?

Vi turas ju om avdelningsvis och förra gången vi hade hand om samlingen så hade jag ju precis börjat så då var det ju lite förvirrat. Men nu kommer jag nog göra det från och med nästa vecka.

Tycker du att det känns lugnt?

Ja, nu när man lärt känna alla och har lite koll då känns det lugnt

Vilka sånger brukar ni sjunga?

A ram sam sam. Är väldigt populär och *Pippi* och *Bamse* och *Bä bä vita lamm* både den lugna versionen och "rock bä bä"

Hur går den, rock bä bä n?

Man lägger till ulle rulle rull och yeah.

Sjunger: bä bä vita lamm har du någon ulle rulle rull.

Lite roligare version. Det är mycket sånger, vi har en sångpåse som vi drar låtar ur t. ex *Skala banan* och *Ekorren satt i granen. Krokodilen som körde bilen*

Är det den om att apan klättrar?

Ja, den sjunger vi också. Det är en annan krokodil. Jag tänker på den krokodilen som sitter trängt i en bil.

Sjunger: nyss så träffa jag en krokodil som körde runt, i en bil.

Och *elefanten som cykla runt i luften*. Det är en sång som de gärna önskar.

Sen ska vi börja sjunga lite sommarvisor nu.

Brukar ni sjunga sånger på något annat språk?

Det vet jag inte. Inte sen jag började i alla fall.

De sånger som ni sjunger var har du lärt dig dom?

Från när jag själv var barn och sen har jag ju lärt mig nya här då också. Som jag inte riktigt har kunnat tidigare men som jag har hör talas om eller bara hört någon gång.

Vad fick du lära dig för sånger på utbildningen?

Jag fick inte lära mig så jättemycket sånger faktiskt. Säkert några men det är inga som jag har tagit med mig eller som var så där jättebra.

Kommer du ihåg någon?

Jag kommer ihåg någon som vi hade om veckodagar, jag kommer inte ihåg hur den lät, men det är en sång som jag nog kan använda mig av. Men annars så fick vi inte lära oss så jättemycket sånger.

Hade ni nåt ämne som hette musik eller estetiskt?

1:a terminen hade vi ett ämne med drama, rörelse och musik. Så det är ju 3,5 år sedan ganska exakt.

Kom det för tidigt på utbildningen?

Ja, lite kanske. För det vi gjorde kommer jag ju inte ihåg nu. Jag har ju kvar pappren så jag kan ju gå tillbaka och titta.

Lucia och jul det har du ju aldrig varit med på då?

Nej jag kom ju precis efter det.

Andra högtider då, vet du vilka ni firar?

Vi har ju precis firat påsk och då gjorde vi lite påsk pyssel. Vi dukade långbord på skärtorsdagen och målade ägg och så fick de choklad ägg, men vi sjöng ingenting. Sen kommer ju sommaren nu, så vi ska börja träna in låtar till gårdsfesten, avslutningen.

Spelar du nått instrument?

Nej, men jag skulle vilja.

Har ni använt nåt instrument här?

Vi har ju en musikkväska, men vi har inte tagit fram den så många gånger. Vi har gjort några försök men det blir så att barnen nästan kastar sig på instrumenten och då har vi tagit undan dem för att så vill vi ju inte ha det. Man ska nog göra det i små grupper i stället.

Bestämmer ni i personalgruppen vilka sånger ni ska sjunga eller gör du det själv?

När det gäller samlingarna bestämmer man rätt mycket själv. Fast jag brukar fråga barnen vad de vill sjunga om dom har något önskemål. Sen har vi ju sånglådor och sångpåsar där man har olika sånger i. På samlingarna får man ju bestämma själv om man vill läsa sagor eller sjunga. Men sjunga är något som barnen tycker om. Vi har ju en samlingssång som vi försöker sjunga varje dag. Sjunger ” *här är jag och här är du, här är vi tillsammans nu*” med Blinka lilla stjärna melodin.

Informant 5

Får man fråga hur gammal du är?

Ja, det får man. Jag är 56, född 1951 eller är jag 57? Nä just det jag fyller 57, jag är 56 och ett halvt. Eller vi gör det enkelt, 50 +.

Har du någon utbildning som förskollärare eller barnskötare?

Ja, barnskötare.

Hur länge har du jobbat som barnskötare?

Jag har varit dagbarnvårdare i över 30 år och har jobbat på den här avdelningen i 3 år. 1975 i september började jag i barnomsorgen. Så det har jag varit väldigt länge. Jag har till och med fått guldklocka i stadshuset.

Var det här du hade jobbat i 3 år?

Ja, tre och ett halvt.

Vilket modersmål har du?

Svenska.

Vad finns det för modersmål på barnen som går här?

Vi har Arabiska, kurdiska, serbiska, kinesiska har vi haft, hon slutade nyligen, jag måste tänka...vi har barn från Irak ja, vi har barn från överallt. Ja det är de som jag kommer på för tillfället.

Brukar du hålla i musiksamlingen?

Vi brukar turas om. Vi har samling, vi är 3 tjejer som jobbar här. Vi har 1 vecka var som vi kan planera och så. Vi kan ha samma tema hela veckan och har jag bestämmer ju jag vad det är och det är ju inte alltid så att vi sjunger och så, men vi sjunger varje dag. Vi har en samlingssång och en matsång. Jag menar att om vi inte sjunger på samlingen så sjunger vi ju i alla fall de sångerna. Vi sjunger när vi går iväg ibland. Sen har vi stor sång samling varje fredag och då är det alla tre avdelningar tillsammans. Varje avdelning bestämmer 4 veckor i taget vilka sånger som vi ska sjunga.

Vilka sånger brukar ni sjunga?

Ja, det är ju hur mycket som helst.

Vilka brukar du använda sig av?

Ja vi har lite matematik och sånt nu också och då är det ju *tio små indianer, det aporna uppe i trädet, det är en elefant balanserade*. Det är svårt att komma på så här rakt av. Jag är inte ett dugg förberedd känner jag. Nä men det är mycket jag kan ha alla elefanter en hel vecka och så har vi ju en sån här sång påse med olika figurer som barnen tar upp och så. Då blir det ju efter vad dom vill.

Är det figurer i den då så om de tar upp ett lamm då sjunger man bä bä vita lamm?

Ja och flodhästar, apor och det kan vara katter, båtar och bilar ja, det kan vara allt möjligt.

Hur är det med de här gamla visorna som Alice Tegnér och så?

Ja, det tycker vi är viktigt att de förs vidare.

Även Idas sommarvisa?

Ja, och våran avdelning var ju fenomenal på den på våran grillkväll förra sommaren. Då började vi fyra veckor innan och sjöng den dagligen då och de kunde den helt klockrent. Nu med våra minsta sjunger vi ju mycket sankta *lucia och tipp tapp* och *midnatt råder* och så. Dom är väldigt duktiga och motiverade och så, för på lucia är det ju många sånger. Jag tycker att dom är bra.

Brukar ni sjunga sånger på annat språk än svenska?

Nä, nu måste jag tänka. Nä det gör vi nog inte. Det är *ram sam sam* men det är ju konstiga ord bara. Men däremot lär vi dom räkna på serbiska, kurdiska och så.

Dom sånger som du lär ut, var har du lärt dig dom?

Ja, jag är ju så gammal och jobbat så länge med det. En del av de nya sångerna har jag lärt mig av mina barnbarn som de lärt sig på sina förskolor och de har jag sen fört med mig hit. Sen de här gamla som *blåsippan* och så, jag vet inte hur jag lärt mig dem. Sen har jag ju köpt hit barnens sångbok så jag brukar bläddra i den. Jag brukar titta på den för att lära mig texter och så. Om man sjunger *sov du lilla videung* och så tappar man texten då blir det ju lite raj raj och så, men då brukar jag titta i boken för att kolla in texten.

Man glömmet ofta texter?

Ja det blir ofta lite raj raj.

Hur deltar barnen i jul och lucia firandet, deltar alla barn?

Ja!

Ni går lucia tåg och så?

Ja, nu svarar jag för våran avdelning. Jo då, det byter om och så går de i tåg och alla föräldrar sitter och tittar. Men vi har fotoförbud, de får ta kort efteråt istället. Ett år var det som en presskonferens med blixtar och barnen kom av sig. Vi har förberett dem länge att alla sitter och de applåderar.

De är inga som inte låter sina barn vara med?

Ne nej nej!

Har ni några andra högtider som ni firar?

Ja, vi har målsättning i våran verksamhetsplan att vi ska fira alla svenska högtider. Men vi firar ju inte Ramadan och de utländska traditionerna. Men vi firar påsk och midsommar med dans runt granen och de klassiska sångerna som *små grodorna*. Sen har vi ju julgrans plundring och deras visor.

Har ni instrument och använder du dig av något instrument?

Ja, jag kan spela piano men det är längst bort på andra avdelningen och det är ju mest pekfingerulsen nu då, så det gör jag nog inte här. Vi har även en väska som jag kan visa dig sen då, som hela huset rör om. Det är lite rytm instrument som maracas och så.

Ingen gitarr eller?

Ja, Lotta som kommer från skolan hon spelar gitarr och brukar använda dem på storsamlingarna.

Men ni har inget kompinstrument när ni sjunger?

Nä, jag tror att någon avdelning har bandspelare och har den i bakgrunden och så sjunger man till.

Informant 6

Hur gammal är du?

44 år

Har du någon utbildning?

Barnskötare

Hur länge har du jobbat som barnskötare?

Ja, det är ju säkert tjugofem år, men tjuugo år som utbildad barnskötare.

Hur länge har du jobbat på den här förskolan?

Ungefär tio år, tiden går fort.

Vilket modersmål har du?

Svenska

Vilka modersmål finns det bland barnen?

Oj, vi har ju så många barn från olika länder. Vi har 80-90% av barnen som har annat modersmål än svenska. Vi har arabiska, spanska, serbiska, kurdiska, somaliska, polska, ryska, serbohorwatska. Det är så många så man kommer inte ihåg alla. Men mest arabiska, det är den största gruppen och rätt många somalier, eller? Eller vi har i alla fall haft många somalier.

Musksamlingarna brukar du hålla i dem?

Vi brukar ha dem tillsammans. Fast jag brukar ha sångstunden som vi har en gång i veckan tillsammans med småbarnsavdelningen.

Vilka sånger brukar ni sjunga då?

Jag byter ju sånger. Det är ju inte så att vi sjunger samma sånger hela tiden utan vi brukar ju byta sånger efter ett par månader, när barnen börjar bli trötta på sångerna. Vi sjunger indianerna, eller *tio små indianer* tror jag att den heter. Den gillar de väldigt mycket. Vi sjunger även, *det satt två katter på ett tak, Jag hamrar och spikar, karl oskar, om en groda.*

Karl Oskar hur går den?

Marie sjunger: *jag heter karl oskar, i kärret jag bor, jag har inga strumpor jag har inga skor...*

Och så sjunger vi om dinosaurien. Det är samma melodi som *krokodilen i bilen*. Vi har en rams sång som heter ulle bull och så har vi en ramsa den här, *har du ont i magen gå till Pär i hagen*. Det känns som vi har mycket fler sånger men jag kommer nästan inte ihåg,

Vad brukar ni sjunga till sommaren då?

Vi har en sommarfest här på förskolan och då brukar vi sjunga *idas sommarvisa* och då sjunger vi för föräldrarna och den är populär.

Hur är det med Pippi?

Nja, ibland. Vi har tio låtar som vi brukar sjunga och efter det får de önska sånger och då kan Pippi dyka upp, men det är inte så ofta. Nu har vi en flicka här som är fixerad av pippi så hon kan önska den ibland. Men annars sjunger vi inte den så ofta. Inte Emil heller? Det kan vara någon refräng. Men det kan ha med språket att göra, de förstår inte innebörden. I de nya sångerna får vi förklara ord för ord ibland så att de förstår innebörden. Men just Emil och Pippi, det är långa sånger och ibland lite gammalsvenska så det vara svårt att förstå. Men refränger från Pippi det kan de flesta. Sen när vi har den här sommarfesten så brukar jag välja ut sånger. Vi sjunger ju alltid *Idas sommarvisa*, det är ju vår huvudvisa, men sen blir det ju visor som jag tycker att de kan bra och sånger som de tycker är roliga.

Hur gamla är barnen på eran avdelning?

Mellan fyra och sex år.

Bä bä vita lamm är det någon låt som ni brukar sjunga?

Ja, det är en sån där önskesång som dom små barnen vill sjunga på de stora sångsamlingarna. Då brukar vi fråga om de vill ta den vanliga *Bä, bä, vita lamm* eller den rockiga versionen. Det är lite olika från gång till gång vad de vill sjunga, men ofta tycker dom att den rockiga versionen är rolig.

Hur låter den?

Sjunger: *Bä bä vita lamm har du någon ulle rulle rull...* den är väldigt populär. Sen har vi ju *imse vimse spindel* för de små barnen. Vi har ju äldre barn också och jag tror att de blir lite trötta på de här bä bä och småbarns sångerna som de sjunger på småbarns avdelningen. Så det blir lite utmaning att da lite nyare svårare sånger. Sen har jag själv en dotter så jag brukar tänka lite på vad hon gillar för sånger och så.

Brukar ni sjunga sånger på ett annat språk?

Inte ofta. Vi hade en elev här förut som var från Gambia och han sa en gång på samlingen, han tog upp den här *Broder Jakob* för den fanns ju tydligen på hans språk

också. Då sjöng vi den på lite olika språk, men det var bara spontant. Men det kanske man ska göra flera gånger.

De sånger som du sjunger med barnen var har du lärt dig dem?

Ja, jag har alltid sjungit mycket med mina egna barn. Sen har jag alltid sjungit mycket på mina arbetsplatser som jag varit på. Mina egna barn har lyssnat mycket på barnvisor och barnskivor, framförallt den ena dottern som har ett funktions handikapp och hon besatt av musik så vi har alltid haft mycket barnmusik och så hemma. Sen fick lära oss sånger på barnskötarutbildningen. Det är väl ungefär samma sånger som vi sjunger på förskolan.

Deltar era barn i luciatåg och julsånger?

Ja det gör de. Alla barnen deltar. Det är inget tvång men alla är glada och tycker det är roligt och sådär. Sen är det ju många som missar det här med kläder och så för att många föräldrar har ju inte den traditionen, det här med lucia och så. I år var det faktiskt förvånads värt många som hade kläder och var väldigt engagerade och vi fick hit väldigt många föräldrar, det var roligt.

Har ni några andra högtider som ni firar?

Vi har ju många barn från arabländerna och de firar ju ramadan så då var de lediga. Då hade vi lite barn den dagen.

Spelar du något instrument och får barnen spela instrument?

Vi kör sång. Vi har inga rytminstrument eller så. Vi klappar händerna och gör rörelser. Det finns instrument i huset, men det har vi inte använt.

Är det du som väljer sångerna eller väljer ni det gemensamt?

Det brukar vara jag som väljer sångerna. Vi inte bestämt vem som ska välja sångerna, det har bara blivit så. Eftersom jag är väldigt intresserad av musik så har det blivit så eftersom att jag håller på med dom dära. Jag brukar kopiera ur böcker och så plastar vi in dem och hänger upp dom i rummet på en tvättlina med klädnypor. Så att man har texten för det är ju viktigt. När vi har lucia så är vi ju fler, så vill vi ju att alla ska kunna texterna och så då brukar jag kopiera upp så att all personal får en lunta med alla texter och så. Då tittar vi igenom texterna tillsammans och kollar så att alla barn förstår texterna. Vi har ju julgransplundring också och då var jag faktiskt nere på biblioteket och lånade böcker, för helt plötsligt hade alla sånger försvunnit av någon anledning. Så då lånade jag de traditionella julgransplundring låtarna.

Informant 7

Hur gammal är du?

46 år

Vilken utbildning har du?

Lågstadie lärare i Polen. Sen har jag barnskötareutbildning här i Sverige och jobbar som förskollärare. Sen har jag gått många andra kurser här i Sverige.

Hur länge har du jobbat som förskollärare i Sverige?

I femton år här i Sverige

Har du jobbat i Polen också?

Som lärare har jag jobbat i sex år.

Hur länge har du jobbat här på den här avdelningen?

I två år.

Vilket modersmål har du?

Polska, jag kan ju fler språk men det är polska som är modersmålet.

Vilka är modersmålen på barnen?

Ja det är Arabiska, serbiska spanska, svenska, kurdiska, somaliska, ryska, serbohorvatska och polska.

Brukar du hålla i musikstunderna?

Jo då. Vi har en gemensam musik med småbarn avdelningen men sen har vi musikstunder på den vanliga samlingen också. Men då är jag mest koncentrerad på rörelse sånger, sånger med rörelser. För det är jätteroligt för barnen. Det är så att jag sysslar mycket med språk och matematik för det ligger någonstans i blodet. Det är räknesånger eller räkneramsor.

Kommer du ihåg vad de heter?

Jo då. Vi har den vanliga *fem fåglar*, men det är på olika sätt. Sen har vi en ramsa med, den heter ingenting det var Johanna som har skrivit den. På ett står vi snett, på två står vi på tå osv.

Skillnaden mellan mig och Marie är att jag först frågar barnen. Jag vill veta, vad dom vill.

Kommer du på några fler visor?

Ja, *vi gick in i en affär*.

Hur går den?

Ewa sjunger: *vi gick in i en affär sa god dag vad har ni här. Kan man möjligtvis köpa sig vantar här, nej tyvärr nej tyvärr*. Den sången heter nog *vick på rumpan affär*. Titeln på sångerna har jag märkt, jag har jobbat på många ställen. Man pratar i personalrummet om samma sång, men den heter olika. Som t ex. *Idas sommarvisa*, den heter ibland *sommarvisan* eller något annat. Det finns så himla många olika titlar på sångerna. Det är också en skillnad mellan mig och Marie som har växt upp i det här landet och lärt sig sångerna. Jag ar också lärt mig dem men jag har fått lära mig texterna via böcker och fått titlarna därifrån och då kan det bli svårt när man hör en annan titel på samma låt.

Brukar du sjunga sånger på ett annat språk med barnen?

Nej det gör jag inte. För jag har upptäckt att de barn som vi har här de kan inte sånger på sitt eller på sin mammas och pappas språk. Jag frågade barnet som vi har här som är från Polen om hon kan någon låt på Polska senast igår och hon sa, nej. Hon kan bara en ramsa på Polska som hennes mormor har lärt henne.

Kan du någon låt på Polska?

Jo då, jo då. Jag försökte med henne men de kände hon inte till.

Har hon då Polska som modersmål hemma?

Ja, hennes mamma är från Polen och pappa är från Kurdistan. Men hon sa då igår att det var hennes mormor som lär henne ramsor och enkla saker på polska som dom lär ut i skolan. Det kanske inte är så konstigt när man har två hemma, men Polska är hennes huvudspråk.

De sånger som du lärt dig, var har du lärt dig dem?

Jag har letat efter själv. För på barnskötarutbildningen som jag har gått då valde jag skapande som inriktning.

Fick du lära dig några sånger på barnskötarutbildningen?

Nej, inte så mycket. Men mina barn har gått svensk förskola och då är det klart att man blir nyfiken. Jag letar hela tiden efter information själv då. Eller när Marie kommer med någon gammal sång då vill jag veta vad det är och var den kommer ifrån och hur gammal den är. Alltså jag är den typen som rotar lite grann.

Angående Lucia, se informant 6.**Brukar du använda dig av några instrument?**

Ja, faktiskt maraccas som jag tillverkar med barnen. Ja, av ris och bulgur.

Får de göra de själva?

Ja, av toapapper eller ibland har jag med mig plastburkar från godisburkar och så. Och så hade vi en gång men det fick vi inte göra om, med snusburkar. Men vi fick pilla bort pappret från burkarna. Men det tycker barnen om.

Är du med och spelar då?

Ja då, självklart! Men det är de enda instrumenten.

Kan du spela något instrument?

Nej, jag kan inte säga att jag kan. Jag spelade dragspel, men det var så himla länge sen. Jag försökte faktiskt lära mig gitarr när min dotter började, men, nä.

Var lärde du dig dragspel?

I musikskolan som liten. Det borde jag fortsatt med, men när man är lite så tycker man den är tung och kompisarna spelade inte och så. De kändes som att det var bara jag som fick springa till musikskolan efter vanliga skolan, för så var det förr i tiden när jag var liten. Man hade vanliga musiklektioner i skolan men då spelade man inga instrument, så man fick gå till musikskolan efter de vanliga lektionerna som kulturskolan här. Fast det var tre gånger i veckan inte bara 45 minuter som det är här.

Då kan du säkert mycket på dragspel?

Nä, nä. Jag försökte faktiskt förut när min dotter var liten att spela när vi var och hälsade på mina föräldrar. För mitt dragspel står där fortfarande. Men noterna har försvunnit också.